

DE DEMOCRATIE VERNIEUWT

COLUMN

JOB COHEN

Prof. mr. dr. M. J. Cohen bekleedt de Thorbecke-Leerstool en was eerder onder meer staatssecretaris van Justitie, burgemeester van Amsterdam en lid van de Tweede Kamer

Democratie is de minst slechte staatsvorm die wij kennen. Het is een zin die wij helaas steeds vaker horen. Hij is erg waar, en wij horen hem vaker, omdat wij steeds meer merken dat het minder goed gaat met die op zichzelf fantastische staatsvorm die ons in staat stelt met elkaar de richting van onze samenleving te bepalen. Er zit dus sleet op. Wij merken het op allerlei manieren. Mensen gaan minder stemmen, kijken met steeds meer wantrouwen naar politici en hebben, lijkt het wel, minder vertrouwen in hun prestaties. Politici zijn zakkenvullers, ze gaan alleen maar voor eigen roem

en van hun integriteit kun je niet op aan. Zo ontstaat er een verwijdering tussen politici en hun electoraat. Trouwens, 'hun' electoraat? Eén van de kenmerken van de sleet is juist dat kiezers snel van partij wisselen; ook dat is een teken van beperkt vertrouwen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat je op tal van plaatsen ziet dat volksvertegenwoordigers en bestuurders hun best doen om allerlei mogelijkheden te creëren om burgers meer bij het bestuur te betrekken. Ik geef een aantal voorbeelden. In ongeveer de helft van de vorig jaar bij de totstandkoming van de nieuwe colleges van B en W

gesloten programmakkoorden wordt aandacht besteed aan vormen van burgerparticipatie. Landelijke gemeenten kennen vaak dorpsraden die een eigenstandige rol spelen. Er wordt geëxperimenteerd met een online-panel, waaraan een substantieel aantal burgers deelneemt. Noordwijk heeft een digitale raadszetel; Oude IJsselstreek een burgerjury en een begrotingsforum dat de begroting daadwerkelijk kan beïnvloeden. Rotterdam experimenteert met het *right to challenge*, dat een wijk het recht geeft om voorzieningen in eigen beheer te nemen wanneer bewoners het beter menen te kunnen doen dan de gemeente. De gemeente experimenteert met interactieve processen, waarbij met behulp van burgerjuries, burgerpanels, wijkgesprekken, discussies op internet en referenda burgers bij het beleid worden betrokken. Borne heeft een toekomstvisie voor het jaar 2030 opgesteld, waaraan in een uitgebreid proces twintig maatschappelijke partners hebben meegewerkt. In Venlo is een ruimtelijke structuurvisie ontworpen, waaraan een honderdtal Venlonaren, variërend van huisvrouw, ondernemer tot internetgoeroe hebben deelgenomen. Ook afgezien van de programmakkoorden zijn er talloze activiteiten. De VNG-site vermeldt maar liefst 3069 praktijkvoorbeelden, variërend van leidraden voor een goede opzet voor burgerparticipa-

tie tot uitgewerkte best practices. Wie zich aangesproken voelt, kan daar zijn hart ophalen.

En dan is er een nieuwe loot aan de stam, de G1000, overgewaaid uit België, een initiatief, dat, als antwoord op de sleets wordende democratie, pleit om niet verkiezingen centraal te stellen, maar loting. Haal *at random* een aantal burgers bij elkaar en laat hen, zonder agenda vooraf, met elkaar spreken over hetgeen zij voor hun gemeenschap belangrijke onderwerpen vinden. Vorig jaar vond een eerste experiment plaats in Amersfoort, dat inmiddels met succes, want met groot enthousiasme, niet alleen van deelnemers, maar ook van gemeentebestuurders en, niet te vergeten, ambtenaren, ook in andere gemeenten is herhaald. Wie er meer van wil weten, verwijs ik naar de site G1000.nu.

Kortom, er gebeurt veel op het terrein van burgerparticipatie. Dat moet wel consequenties hebben voor raadsleden en colleges van B en W: verticale verhoudingen vervagen en veranderen in meer horizontale relaties, om met Jacques Wallage te spreken. Hebben raadsleden en colleges dat voldoende in de gaten? Soms wel, soms niet. En soms lopen ze zo een bloedneus op. Let maar eens op wat er op het ogenblik gebeurt met de 'huishoudelijke hulp' en de PGB's. Raden kunnen daar nog zulke breed

gedragen besluiten over genomen hebben, als burgers (en de pers...) die niet pikken, of als het systeem niet werkt, dan verandert de wereld.

Griffiers kunnen hier een interessante, maar niet altijd gemakkelijke rol spelen. Zij kunnen hun raadsleden prikkelen, voorstellen doen, wijzen op experimenten bij andere gemeenten, concrete vormen van burgerparticipatie onder de aandacht brengen, enz. Maar daar stopt het. Want hoe goed en slim de griffier zijn of haar werk ook doet, ... de raad is de baas. Soms is dat jammer. Maar wel essentieel in onze democratie.